

Beschouwing over art. 2014 Burg. Wetboek

<https://hdl.handle.net/1874/286616>

all

5

BESCHOUWING

OVER

ART. 2014 BURG. WETBOEK.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

NA MAGTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. H. C. MILLIES,

GEWON HOOGLEERAAR IN DE WIJSEGEERTE EN LETTEREN,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT

EN

VOLGENS BESLUIT DER REGTSGELEERDE FACULTEIT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

AAN

DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT

IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN

op Dingsdag, den 2den October 1866, ten 1 ure,

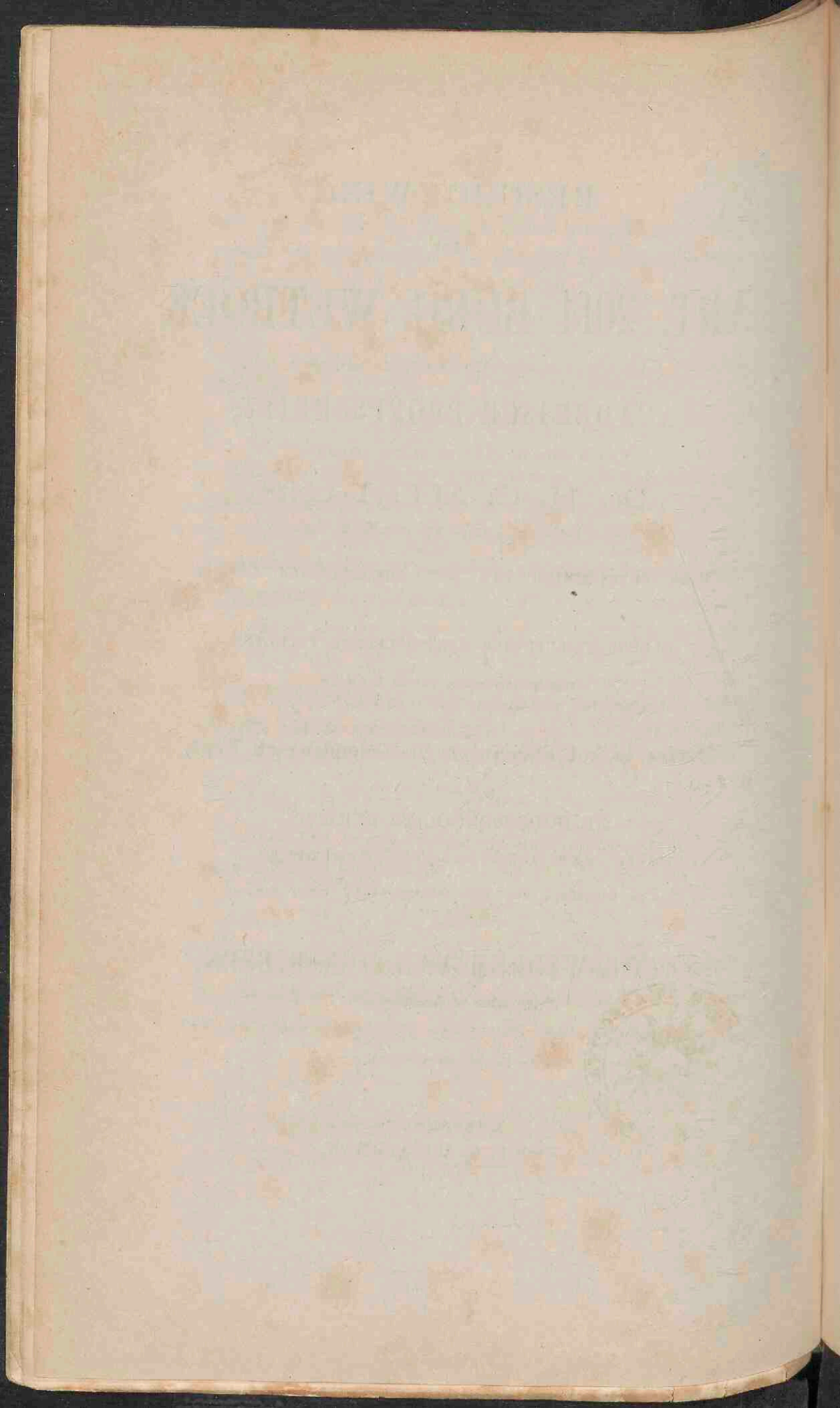
DOOR

JACOB WILLEM VAN DEN BIESEN,

geboren te Amsterdam.

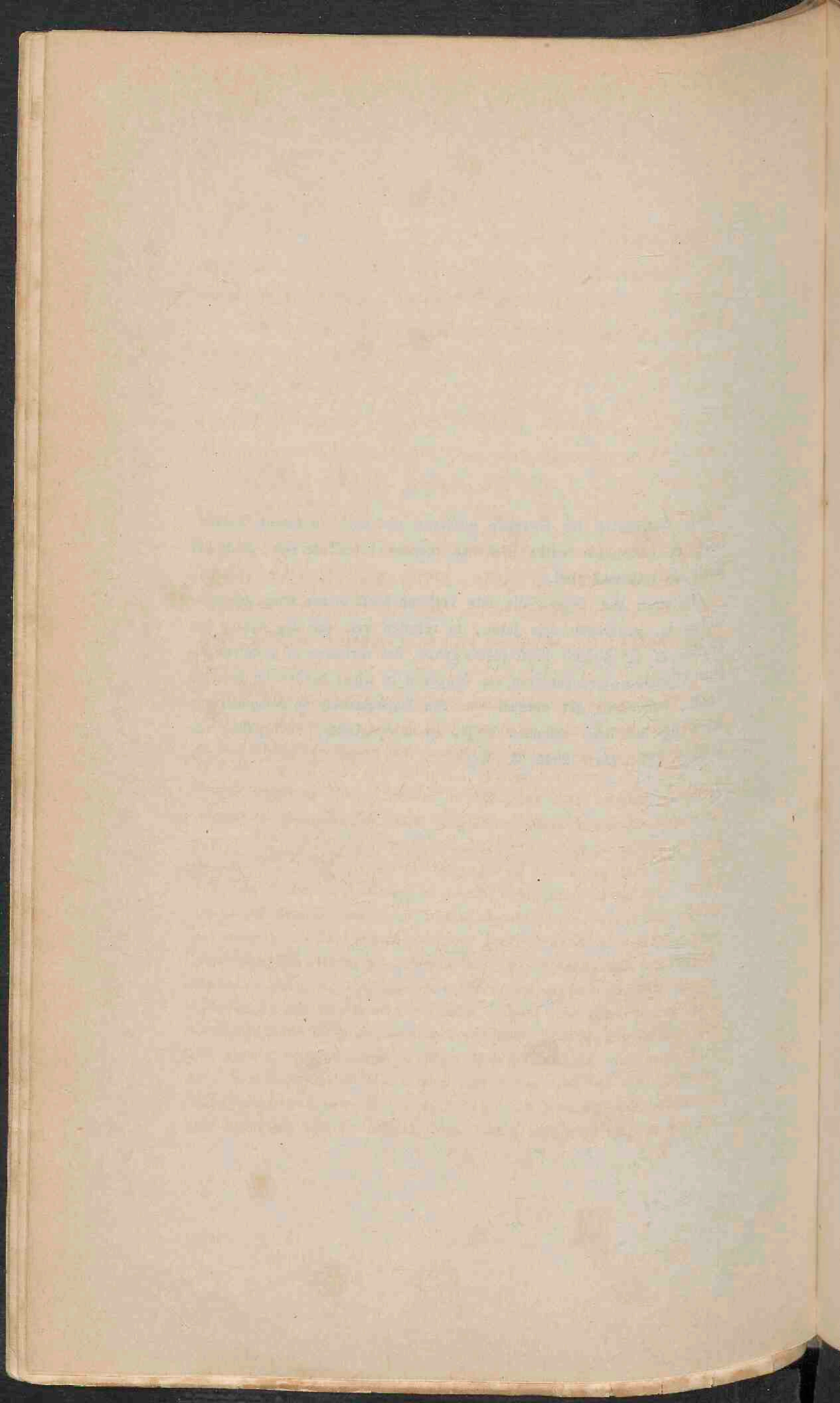

AMSTERDAM,
M. & F. C. WESTERMAN.
1866.

Met betrekking tot roerende goederen die noch in renten bestaan, noch in inschulden welke niet aan toonder betaalbaar zijn, geldt het bezit als volkomen titel.

Niettemin kan degene die iets verloren heeft of aan wien iets ontstolen is, gedurende drie jaren, te rekenen van den dag waarop het verlies of de diefstal heeft plaats gehad, het verlorene of gestolene als zijn eigendom terugvorderen van dengenen in wiens handen hij hetzelfde vindt, behoudens het verhaal van den laatstgemelde op dengenen van wien hij het bezit bekomen heeft, en onverminderd de bepaling van artikel 637, (Art. 2014 B. W.)

Onze wetgever beschouwt in Art. 1983, de verjaring onder tweëerlei opzigt. Ten 1^e. als een middel om iets te verkrijgen; ten 2^e. om van eene verbindtenis bevrijd te worden 1). Hij omsluit dus in het

1) De wetgever zegt hier waarschijnlijk, »om van eene verbindtenis bevrijd te worden,» omdat hij in art. 1417 de verjaring opnoemt (het zij juist of onjuist) als een der middelen waardoor de verbindtenisen te niet gaan. De wetgever spreekt echter in den geheelen titel over de verjaring, nergens meer over haar, als middel om van eene verbindtenis bevrijd te worden, doch beschouwt haar later, volgens ons inzien juist, als een middel om van eene verpligting bevrijd te worden. Wij vereenigen ons hier geheel met de volgende woorden van Mr. C. W. Orzoumer: »Ons artikel (Art. 1983) noemt de verjaring, de praescriptio, een middel om van eene verbindtenis bevrijd te worden. Indien het woord verbindtenis hier de betrekking moet aanduiden, die er tusschen den eischer en den gedaagde voor het instellen der regtsvordering bestond, waarin zich de laatste op verjaring beroept, dan zeker is de uitdrukking geheel verkeerd. Immers komt de praescriptio ook bij zakelijke regtsvorderingen te pas, waar geen persoonlijke regtsbetrekking wordt opgeheven, en het kan buitendien ook, in plaats van een persoon een zaak zijn, die van eene verpligting, b. v. van eene dienstbaarheid wordt ontheven. Maar verstaat men de bevrijding van eene verbindtenis in dien zin dat er door beteekend wordt, eene vrijstelling van de verpligting

denkbeeld verjaring, én de usucapio én de praescriptio. Evenzoo omvat het fransche woord prescription de twee denkbeelden. Art. 2219 der Cod. Civ. luidt toch: „la prescription est un moyen d'acquérir, ou de se libérer par un certain laps de temps, et sous les conditions déterminées par la loi.”

Wij weten dat de usucapio in het Rom. regt een middel was om door het bezit tot den eigendom eener zaak te komen. Dit leert GAIUS ons duidelijk in zijne instituten (Lib. II. § 41). „Nam si tibi rem mancipi neque mancipavero, neque in jure cessero, sed tantum tradidero, in bonis quidem tuis ea res efficietur, ex jure Quiritium vero mea permanebit, donec tu eam possidendo usucapias: semel enim impleta usucapione, proinde pleno jure incipit, id est, et in bonis et ex jure Quiritium tua res esse, ac si ea mancipata vel in jure cessa esset. Usucapio autem mobilium quidem rerum anno completur, fundi vero et aedium biennio: et ita lege XII tabularum cautum est.” In de daarop volgende paragraaf leert GAIUS, dat ook bij andere zaken, (sive mancipi sint eae res, sive nec mancipi) de usucapio mogelijk is. 2)

om aan den eisch, in de regtsvordering uitgedrukt, te voldoen; met andere woorden een regt om op grond van het tijdsverloop dien eisch te doen afwijzen, dan is er niet de minste onnaauwkeurigheid. En dat zij in dien zin moet worden verstaan, blijkt uit de nitvoerige bepaling van Art. 2004, waar zij verklaard wordt als niets anders dan een middel, dat men tegen eene regtsvordering doet gelden”. (Het Burg. Werb.).

2) POTHIER dwaalt dus als hij in het begin van zijn *Traité de la prescription* zegt, dat de res nec mancipi voor geene usucapio vatbaar waren. POTHIER toch zegt (t. a. p. § 2): (Par l'ancien droit

„Bono publico usucapio introducta est, ne scilicet quarundam rerum diu, et fere semper incerta dominia essent: cum sufficeret dominis ad inquirendas res suas statuti temporis spatium:” zegt GAIUS (Lex I. D. de usucap.) en deze reden voor het ontstaan der usucapio is zoo duidelijk dat wij er niets behoeven bij te voegen. Het was echter zeer moeilijk om door de usucapio, tot den eigendom van roerende zaken te komen, gelijk GAIUS zelf erkent; en deze moeilijkheid sproot daaruit voort, dat de lex Julia ac Plautia de usucapio rerum vi possessarum verbood. Wij weten daarenboven welke uitgestrekte beteekenis de Romeinen aan het denkbeeld *furtum* hechtten, zoo dat zelfs hij die wetens een anders zaak verkocht, of uit een anderen titel overdroeg, gezegd werd „furtum ejus committere” 1). Bij het bestaan van deze moeilijkheden voor de usucapio der roerende zaken, verlengde JUSTINIANUS daarenboven den vereischten duur van het bezit tot drie jaren. Men kon echter door usucapio niet tot den eigendom komen van onroerende zaken buiten Italië gelegen 2). Was er dus voor

romain, il n'y avait que certaines choses qu'on appelait *res mancipi*, qui fussent susceptibles du droit d'usucapion.” Terwijl GAIUS zegt: „caeterarum etiam earum rerum usucapio nobis competit, quae non a domino nobis traditae fuerint, sive *mancipi* eae res sint, sive *nec mancipi*, si modo eas bona fide acceperimus, cum crederemus cum qui tradiderit dominum esse.”

1) Inst. de usucap.

2) GAIUS inst. Lib. II. § 46. TROPLONG. De la Prescription § 15.

deze geen middel „ad vitandum longi temporis errorem et confusionem?” Ja, hier kende het regt een palliatief, en gaf hem die zulk een goed ter goeder trouw, gedurende tien jaren inter praesentes, en twintig inter absentes bezeten had, eene exceptie, ten einde de reivindicatio van den eigenaar te weren, praescriptio genaamd 1).

Celui qui pendant ce temps jouissait de la chose pleinement et librement, trouvait dans sa longue possession, *un fin de non-recevoir* contre les prétentions de ceux qui voulaient ensuite la grever de quelque charge. (TROPLONG. t. a. p. § 17.) Praescriptione bona fide possidentes adversus praesentes annorum decem, absentes autem viginti muniuntur (L. 7. C. Quibus non objicitur longi temporis praescriptio.)

Wij zien dus hier in het Romeinsche regt een dominus zonder reivindicatio. De bezitter, met zulk een exceptie tegen den dominus gewapend, was nu ten opzichte van dezen eigenaar niet slechter af, dan hij die door de usucapio werkelijk tot den eigendom was gekomen; alleen had hij het voordeel der usucapio gemist, doordien hij tien of twintig jaren had moeten wachten naar een wapen om de reivindicatio af te slaan, terwijl hij door het voorregt der usucapio in twee jaren den eigendom zou verkregen hebben. De toestand van een dominus zonder reivindicatio moge nu in vele opzichten, en vooral in een theoretisch-juridisch opzicht, niet schoon zijn, en het zou in elk geval beter en

1) Diocl. et Maxim. 1, 2, 3, 9. Cod de praescrip. longi temp.

redelijker hebben mogen zijn, zoo het regt het dominium aan de longi temporis possessio had toegekend, practisch was het onnoodig; en het regt dat zich geschiedkundig ontwikkelde, had door die exceptie het „finis sollicitudinis ac periculi litium” 1), ten opzichte van den dominus evengood bereikt, als met het voorregt der usucapio; doch langzamer. Zoo werd NUMERIUS NEGRITUS tegen het krachtige wapen der reivindicatie van den nalatigen AULUS AGERIUS in bescherming genomen, die den tijd ad inquirendam rem suam had laten verstrijken.

Waren nu de excipiens en de usucapiens beide afschoon op verschillende wijzen, 2) met hetzelfde practische gevolg tegen de reivindicatie gewapend, tegen over derden was hun verhouding zeer verschillend. De usucapiens als zijnde nu de werkelijke dominus, kon de reivindicatio tegen derden instellen, de excipiens

1) Cicero pro Caccina. § 26.

2) Ook in ons regt, zal de verdediging van hem die de verjaring inroept als middel om iets te verkrijgen, en van hem die haar inroept als middel om van eene verpligting bevrijd te worden verschillend zijn. De eerste zal tot ontzegging van den eisch, de andere krachtens zijn exceptie tot niet ontvankelijkheid concluderen. „Het is toch,” zegt Mr. OPZOOMER (t. a. p.) „bij de usucapio geenszins de nalatigheid van den vroegeren eischer waardoor hij wordt afgewezen, als hij zijn eigendom wil doen gelden; zijne afwijzing rust alleen daarop, dat hij geen eigenaar meer is, en dat hij geen eigenaar meer is, rust daarop, dat een ander den eigendom verkregen heeft. *Het is hier dan ook geen exceptio in den strengen zin*, als erkenning van regt alleen met bewering van een tegenoverstaand, het eerste ontzenuwend, regt; hier is ontkenning van regt, en van daar dat hij, die thans verweerder is, later eischer zal kunnen zijn.”

als zijnde in de oogen van het civiele regt geen dominus, en hebbende slechts een exceptie, kon dit niet. Ten tijde van ULPIANUS echter, begon de exceptie der praescriptio tot het voorregt der usucapio ook in dit opzigt te naderen. De possessor kreeg met zijne exceptie een actio utilis¹⁾ ten cinde de zaak wederom te bekomen, als deze uit zijn bezit geraakt was. Langzamerhand verdween het verschil tusschen de longi temporis praescriptio en de usucapio geheel en al, tot dat JUSTINIANUS bepaalde, „ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero per longi temporis possessionem (id est, inter praesentes decennio inter absentes viginti annis) usucapiantur; et his modis non solum in Italia, sed in omni terra quae nostro imperio gubernatur, dominia rerum, justa causa possessionis praecedente, adquirantur.”²⁾

Den oorsprong van deze praescriptio van tien en

1) Si quis diuturno usu, et longa quasi possessione, jus aquae ducendae nactus sit, non est ei necesse docere de jure, quo aqua constituta est, veluti ex legato, vel alio modo: sed utilem habet actionem, ut ostendat, *per annos forte tot usum se, non vi, non clam, non precario possedissee*. Agi autem hac actione poterit non tantum cum eo, in cujus agro aqua oritur, vel per cujus fundum ducitur; verum etiam cum omnibus agi poterit, quicumque aquam non ducere impediunt, exemplo caeterarum servitutum. Et generaliter, quicumque aquam ducere impediatur, hac actione cum eo experiri poterit. (Digest. Lib. VIII tit. V. l. 10).

Zie vooral l. 8. Cod. de praescriptione XXX vel XL annorum.

Depuis on avait aussi accordé une action utile a ce possesseur pour revendiquer la chose, lorsqu'il en avait perdu la possession après l'accomplissement du temps de la prescription. (POTHIER, traité de la prescription. § 3).

2) Inst. de usucap.

JUSTINIEN par cette constitution, a transformé la prescription de dix et vingt ans en un véritable droit d'usucapion. (POTHIER, t. a. p. § 4).

twintig jaren te onderzoeken ligt buiten ons bestek; TROPLONG 1) zegt er het volgende van: „Wij hebben te dien opzichte zeer duistere gegevens. De bronnen ontbreken, en de kritiek kan ze niet aantasten. POTHIER is van oordeel dat men aan het Praetorische regt den oorsprong er van te danken heeft. CONNANUS meent de kiem er van in het oude regt te vinden, dat der zakelijke acties na dien tijd van tien en twintig jaren hun kracht ontnam, en hij meent dat het in navolging van dezen regel is, dat de regtsgeleerden de tienjarige praescriptio toepasten op de vaste goederen buiten Italië gelegen.”

Omdat er dus zoude zijn een *finis sollicitudinis et periculi litium*, ten opzichte van den eigendom van roerende en onroerende zaken, bestonden de *usucapio* en de *praescriptio*; deze laatste eerst als *exceptio*, tot dat JUSTINIANUS aan den duur van het bezit, dat deze *exceptio* vorderde, de voorregten der *usucapio* gaf. JUSTINIANUS gebruikte dus het woord *praescriptio* in de betekenis van *usucapio*. 2) Uit l. 5. Cod. quibus non objicitur longi temporis praescriptio leeren wij echter ten duidelijkste dat de *actiones in personam* in het Romeinsche regt nooit verjaarden. „*Neque mutui, neque commodati, aut depositi, seu legati seu fideicommissi vel tutelae, sue aliae cuilibet, personali actioni longi temporis praescriptionem objici posse, certi juris est.*”

Later echter, onder TEODOSIUS en HONORIUS, kwam

1) t. a. p. § 16.

2) l. 1. Cod. de usucap. transformanda.

hierin eene verandering, en de duur der vroegere *actiones perpetuae* werd tot dertig jaren beperkt, en aan dien zelfden duur van het bezit (met of zonder titel) de *praescriptio* (als exceptie) toegekend. 1) Door eene constitutie van ANASTASIUS werden daarenboven nog die actiën getroffen, die aan de dertigjarige *praescriptio* ontsnapten. 2) Wij hebben nu gezien hoe eindelijk in het latere Romeinsche regt *praescriptio* ook de beteekenis van *usucapio* kreeg, en het moge onjuist zijn de beide denkbeelden in één woord te vereenigen; het is niet te min zeker dat dit ten laatste zoo geschied is, en zoo vinden wij dan ook in het Fransche regt het woord *prescription*, én voor de exceptie tegen actiën, én voor de *usucapio* gebruikt, even als het woord *verjaring* nu bij ons de twee beteekenissen heeft.

Gebruikt nu ons Burg. Wetb. het woord *verjaring* èn in de beteekenis van *usucapio* èn in die van de eigenlijke *praescriptio*; anders deed het ontwerp van het burgerlijk wetboek voor het Koninkrijk der Nederlanden, aan de Staten Generaal op 22 November 1820 aangeboden. Dit ontwerp, door den herdruk waarvan, aan de regtsgeleerdheid onlangs zulk een uitnemende dienst bewezen is — gewoonlijk het ontwerp „KEMPER” genoemd — spreekt in zijn een-en-twintigsten titel over de *verjaring* enkel en alleen, doch zeer juist, als een regtsmiddel waardoor actiën te niet gaan. „Alle actiën”

-
- 1) l. 3. cod. de *praescript.* XXX vel XL annor.
 2) l. 4. cod. de *praescript.* XXX vel XL annor.

toch zegt het in Art. 3597 „zonder onderscheid gaan te niet, door het inroepen van verjaring, zoo niet uitdrukkelijk het tegendeel bepaald is, en gelden hieromtrent de voorschriften in de volgende Artikelen voorkomende, voor zoo verre niet bij de behandeling van een bepaald onderwerp, ook het regt omtrent verjaring van hetzelfde in het bijzonder mogt geregeld zijn.” Het ontwerp gebruikte dus het woord verjaring in zijn werkelijke beteekenis. In zijn vierden titel handelt het ontwerp, over de wijze waarop eigendom verkregen wordt, en spreekt in de vierde afdeeling van dien titel over de usucapio als „eigendoms-bekoming door bezit gedurende een bestemden tijd.” In Art. 1040 en 1041 vinden wij daar de wijze bepaald hoe door bezit tot den eigendom van roerende (het wetsontwerp gebruikt ook het oude woord *tilbaar*) en onroerende zaken te komen 1).

Ons tegenwoordig burgerlijk wetboek volgt een geheel ander systeem, het noemt in Art. 639 de verjaring reeds een wijze om eigendom te verkrijgen. Na

1) Art. 1040 luidt: „de eigendom van tilbaar of roerend goed wordt bekomen door een bezit van drie jaren, mits niet kunne bewezen worden, dat de bezitter in dat tijdsverloop immer geweten hebben, dat hij door het bezitten van de zaak iemands regt verkortte. Wanneer het bezit volgens het bepaalde van het vorige artikel is gecontinueerd, wordt de goede trouw van den laatsten bezitter alleen in aanmerking genomen. Na verloop van tien jaren kan de eigendom van tilbaar of roerend goed niet betwist worden op grond van de kwade trouw van den bezitter.” Art. 1041 luidt: „onroerende goederen worden door de bezitters, ter goeder trouw, en bij het aanwezen van een behoorlijken regstittel bekomen, door een bezit van twintig jaar. Na verloop van dertig jaren zal derzelve eigendom, op grond van kwade trouw, of van gebrek van titel, niet meer kunnen betwist worden.”

in den zevenden titel van het vierde boek eerst de verjaring in het algemeen behandeld te hebben, beschouwt het deze als een middel om iets te verkrijgen, *doch* spreekt dan enkel over onroerende zaken, renten, en niet aan toonder betaalbare inschulden; alle zaken waarvan de levering niet door de enkele overgave geschiedt, ofschoon men van schopen, die volgens Art. 309 Wetb. van Kooph. in het zelfde geval verkeeren, niets leest. Daarop wordt de verjaring beschouwd, als een middel om van eene verpligting bevrijd te worden; gelijk wij lezen in Art. 2004, dat *alle* regtsvorderingen, zoo wel zakelijke als persoonlijke, verjaren door dertig jaren, zonder dat hij die zich op de verjaring beroept, verplicht zij eenigen titel aan te toonen, of dat men hem eenige exceptie uit zijne kwade trouw ontleend kunne tegenwerpen.

Kent onze wetgeving nu echter ook verjaring voor roerende goederen? Wij antwoorden volmondig: neen; en dit behoeft ook niet, omdat behoudens twee gevallen de wetgever geen revindicatie voor roerende goederen kent, en het bezit met betrekking tot die zaken als volkomen titel geldt. Deze twee gevallen, waarin de revindicatie voor roerende zaken wordt toegestaan, zijn: indien eene roerende zaak verloren of gestolen is, in welk geval aan dengene, aan wien deze ontstolen is, of die deze verloren heeft, gedurende drie jaren slechts eene actie tot terugvordering gegeven wordt tegen hem in wiens handen hij die vindt. Wat voor nut zoude het toch hebben om verjaring voor roerende zaken toe te staan, als er ten opzichte van deze zaken geen revindicatie bestaat?

Wij hebben hier het oog op het bekende Art. 2014 Burg. Wctb., luidende: „Met betrekking tot roerende goederen geldt het bezit als volkomen titel. Niet te min kan degene die iets verloren heeft of aan wien iets ontstolen is, gedurende drie jaren te rekenen van den dag waarop het verlies of de diefstal heeft plaats gehad, het verlorene of gestolene als zijn eigendom terug vorderen van dengenen in wiens handen hij hetzelfde vindt, behoudens het verhaal van den laatstgemelde op dengenen van wien hij het bezit bekomen heeft, en onverminderd de bepaling van Art. 637.” Het is duidelijk dat onze wetgever door dit Artikel, Art. 2279 der Fransche Code Civil zoo goed als overgenomen heeft. „En fait de meubles, la possession vaut titre. Néanmoins celui qui a perdu ou auquel il a été volé une chose, peut la revendiquer pendant trois ans, à compter du jour de la perte ou du vol, contre celui dans les mains duquel il la trouve; sauf à celui-ci son recours contre celui duquel il la tient.” In het wetboek Napoleon ingerigt voor het Koninkrijk Holland, vinden wij dit artikel letterlijk vertaald. Art. 1906 luidt daar: „Met betrekking tot roerende goederen, geldt het bezit voor een' volkomen' titel: Niettemin kan de geen, die eene zaak verloren heeft, of aan wien dezelve onvreemd is, die zaak gedurende drie jaren, ingaande met den dag van het verlies of de onvreemding, als zijn eigendom reclameren, bij wien hij dezelve ook vinden moge; behoudens het verhaal van den houder tegen den geen', van wien hij dezelve zaak bekomen heeft.” Wij zien dus

dat de drie Artikelen voornoemd (behoudens de uitzondering in ons Art. 2014 van niet aan toonder betaalbare inschulden, en renten, wier eigendomsverkrijging door verjaring in Art. 2000 geregeld wordt), met eene geringe wijziging in de uitdrukking, volmaakt hetzelfde zeggen. Wat geeft ons nu echter het regt tot de meening dat met betrekking tot roerende zaken 1) elke verjaring „prescription”, in welke beteekenis dan ook, niet bestaat, en dat deze ook niet noodig heeft te bestaan, daar behoudens bij verlies en diefstal de wetgever geene revindicatie voor roerende goederen kent? Later zullen wij deze opvatting van Art. 2014 breeder uiteenzetten en uitvoeriger verdedigen. Nu wenschen wij er alleen op te wijzen dat BOURJON (in zijn werk *le droit commun de la France*, in het midden der 18e eeuw verschenen, zegt: 2) „La prescription n'est d'aucune considération, elle ne peut être d'aucun usage quant aux meubles, puisque, par rapport à ces biens, la simple possession produit tout l'effet d'un titre parfait.” 3) Geene verjaring dus voor roerende zaken, zeide

1) Wij zeggen hier alleen „roerende zaken” in plaats van „roerende zaken die noch in renten bestaan, noch in inschulden welke niet aan toonder luiden.” Wij zullen dit korthedshalve meer doen, en niet telkens die uitzonderingen herhalen. Om dezelfde reden zullen wij even min, over het niet toegelaten zijn der revindicatie van roerende goederen sprekende, de uitzonderingen bij diefstal en verlies herhalen.

2) Men is het hier zoowel als in Frankrijk algemeen eens, dat Art. 2279 Cod. Civ., of ons Art. 2014 naar zijne woorden geredigeerd is. Zie Mr. J. E. GOUDSMIT: *Over de werking en den aard van het bezit, naar aanleiding van Art. 2014 Burg. Wetb.* Themis deel I. N°. 3. Tweede verzameling pag. 476 en 482.

3) Men vindt deze plaats van BOURJON aangehaald bij TROPLONG,

BOURJON; met betrekking tot die zaken is zij niet van het minste belang, kan zij geen nut hoegenaamd hebben. Door dit te zeggen sluit BOURJON tevens alle revindicatie van roerende goederen formeel uit, daar, indien deze toegelaten werd of bestond, de prescription zoude zijn van *beaucoup de considération*, en van *veel nut* in plaats van *d'aucun usage*. De revindicatie wordt dus tegen niemand toegelaten, zelfs niet tegen den enkelen houder eener zaak, omdat in het tegenovergestelde geval de prescription wederom zeer nuttig en noodig zoude zijn, „ne dominia rerum in incerto essent” en „ut finis esset sollicitudinis et periculi litium,” doch daar voor roerende zaken de revindicatie, per se niet is toegelaten, bestaat er geene behoefte om door usucapio of praescriptio die vrees of dat gevaar weg te nemen.

Mr. A. PHILIPS bewijst ons in zijn keurige dissertatie 1) ten duidelijkste en zeer volledig, dat het uitsluiten der revindicatie van roerende zaken (behalve bij diefstal en verlies) zijn oorsprong vindt in den ouden germaanschen regtsregel, „*hand muss hand wahren,*” en „*wo man seine Treue gelassen, da muss mann ihn wieder suchen.*” Hij bewijst ons evenzeer dat in ons oud vaderlandsch regt de regels: *vindicatio rei mobilis non est, nisi furtivae, aut amissae, en het mobilia non*

t. a. p. § 1041. TROPLONG erkent ook in § 1056, dat in Art. 2279 Cod. Civ. de leer van BOURJON helder doorstraalt. TOULLIER erkent, dat de woorden van dat Artikel aan BOURJON ontleend zijn.

1) De *dominio rei mobilis ad Art. 2014 Cod. Civ. Neerl.* Leiden bij H. W. HAZENBERG & Cie. 1847.

habent sequelam," evenzeer gegolden hebben. Mr. C. W. OPZOOMER 1) ziet in den regel *hand muss hand wahren*, slechts deze twee punten: 1°. de revindicatie van roerend goed wordt afgeslagen, en 2°. zij wordt afgeslagen door elken houder. Mr. J. E. GOUDSMIT 2) erkent dat in beperkte mate reeds vroeger in sommige oorden van ons vaderland het *mobilia non habent sequelam* gegolden heeft. In hoeverre die regel en hoelang hij hier te lande gegolden heeft, hebben wij hier niet te onderzoeken. Zeker is het dat hij bestaan heeft, meer of minder beperkt. Evenzeer is het zeker dat de toenemende invloed van het Romeinsche regt, het beperken der revindicatie op zijn beurt beperkte 3), en de verjaring uitgebreid werd. Zoo lezen wij bij

1) Aanteekening op Art. 2014 § 1.

2) t. a. p. pag. 475. Dat het *mobilia non habent sequelam* uitsluiting der revindicatie beteekent, schijnt ook het oordeel van Mr. J. E. GOUDSMIT op pag. 479.

„In de eerste plaats zou de uitdrukking *bezit geldt als volkomen titel*, d. i. van eigendom, niet zeer gelukkig zijn gekozen geweest, om het denkbeeld uit te drukken, dat de revindicatie wordt uitgesloten. Indien toch het bezit slechts zou kunnen strekken tot afwering eener vordering, en niet tot het werkelijk verkrijgen van eigendom, zoo had het met den eigendomstitel niets gemeen, en hij die door zijn bloot bezit beschermd is, zal er hoegenaamd niets bij winnen, dat dit zijn bezit met een volkomen titel van eigendoms-verkrijging op eene lijn wordt gesteld. Hoe veel nader lag dan de vroegere zoo bekende uitdrukking *roerende goederen hebben geen gevolg*, of wel zoude zich de wetgever niet alsdan veeleer bediend hebben van gelijke bewoordingen als door hem in art. 2004 zijn gebezigd, dat namelijk *„de bezitter niet verplicht is eenigen titel te vertoonen.”*

3) PHILIPS, t. a. p. pag. 21.

DE GROOT 1). „Allerlei goed werd zonder wille van den vorigen eijgenaer door besit bekomen, wanneer het selve besit is onbetet ende daer bykomt verjaringe.

Naer de Roomse beschreeven wetten (welke veele meenen in dit stuk bij ons gevolgt te werden) plag den eijgendom van tilbare goederen in drie jaren, van ontilbare goederen in tien jaren, bekomen te werden, des mogten geroofde ofte gestolen tilbare goederen (ten waer die wederom waren gekomcn in des eijgenaers hand) nogte saken in geding staende, niet verjaren.”

Dat de regel *mobilia non habent sequelam*, later nog slechts zeer beperkt bij ons bestond, blijkt uit het ontwerp KEMPER, dat een geheel anderen weg inslaat. Het doel van dit ontwerp moest natuurlijk zijn, het oude zooveel mogelijk te handhaven en het nieuw ingevoerde en bestaande zoo min mogelijk te veranderen. Zoo lezen wij o. a. in de ophelderende memorie tot dat ontwerp: „Het grootste en voornaamste doel van elk stelsel van burgerlijke wetgeving is uit den aard der zaak tweederlei. In de algemeene regtsbeginselen niet te blijven beneden het standpunt der eeuw en des volks, voor welke die wetgeving dienen moet; en, bij de bijzondere bepalingen die beginselen zooveel mogelijk te vereenigen met den eerbied, welke ieder wetgever aan de onschadlijke gewoonten en zeden van het volk verschuldigd is, voor hetwelk hij zijne wetten ontwerpt. Het spreekt dan

1) Inleiding tot de Hollandsche Regtsgeleerthejd. Het Sevende Deel.
Van 't bekomen door verjaring.

wel van zelf, dat men zich, in de eerste plaats, ook in de bearbeiding van dit wetboek dit groote doel heeft voorgesteld; de eerste vraag, welke zich de commissie bij het afbakenen van dien weg voorstelde, moest natuurlijk deze zijn: zal men bij de ontwerping van het Nederlandsche Wetboek eenvoudig eenig ander wetboek tot grondslag nemen, om daaruit, door bijvoeging of aflating, een Nederlandsch Wetboek te vervaardigen; of zal men, een eigen bestek volgende, alleen, bij de bearbeiding der bijzondere deelen, van de reeds bestaande wetboeken dat gebruik maken, hetwelk de onpartijdigheid, zoowel als derzelve in vele opzigten hooge voortreffelijkheid vordert? De beslissing dezer vrage in den laatsten zin kon niet twijfelachtig zijn." Ware het beperkt zijn der revindicatie van roerende zaken, dus nog in de gewoonten en zeden van het volk te vinden geweest, hoe gaarne zou dan het ontwerp, het fransche „en fait de meubles possession vaut titre" behouden hebben, daar dit toch altijd, men legge het uit zoo men wil, *ten minste* eenige beperking der revindicatie van roerende goederen bevat, wil het niet geheel beteekenloos zijn.

Dit ten betooge dat het niet bestaan der revindicatie van roerende goederen niets vreemds is; dat het, in het oude Germaansche, en ook soms in ons oud Hollandsch regt regel was, doch tevens dat die regel door den invloed van het Rom. regt verdrongen werd. Niemand twijfelt er dan ook aan, of ons Art. 2014 is niet geboren door eene langzame voortdurende ontwikkeling van het hier bestaan hebbende; maar algemeen

erkent men 1) dat het uit den franschen Code in den onzen gekomen is. Dus a priori kan men Art. 2014 niet door het oud Germaansche regt en het vroeger hier bestaan hebbende uitleggen. Wij hopen echter door het Art. zelf, door zijne geschiedenis en door de bestaande wetgeving, te bewijzen, dat Art. 2014 niets bevat dan den ouden regel „revindicatie van roerende goederen bestaat niet” en er behoeft dus voor die zaken ook geen verjaring te zijn. Er bestaat des te meer grond om te gelooven, dat die uitlegging de ware is; omdat velen beweren, dat het, „en fait de meubles possession vaut titre” ofschoon *nu* door ons van den franschen wetgever overgenomen, door dezen echter niet voortgebracht is, daar de Germaansche regsregel ook in Gallië zoude doorgedrongen zijn 2).

Het doet er echter weinig toe, al wilde men zelfs tegenover de groote waarschijnlijkheid ontkennen, dat het Germaansche regt ten dezen invloed in Gallië uitgeoefend heeft. Het is zeker dat in sommige gedeelten

1) Zie Mr. J. E. GOUNSMIT. Themis 1854. 2^e verzameling, Deel I. N°. 3. pag. 474. „Mecnen wij op den voorgrond te moeten stellen, dat behoudens eene geringe wijziging in uitdrukking, onze Wetgever den franschen op den voet gevolgd is. En in de Verhandeling „Verklaring van Art. 1188. pag. 31, Themis 1849. Deel X, van denzelfden schrijver, lezen wij, dat er fransche regsgeleerden waren, die het „en fait de meubles” zoo streng uitlegden, dat het privilegie des verhuurders er door beperkt werd.

PHILIPS t. a. p. pag. 35:” Neerlandicus legislator articulum ex Cod. Nap. desumsit.

2) Men zie hierover vooral Mr. A. PHILIPS, t. a. p. pag. 29. seq.

van Frankrijk geen usucapio van roerende zaken bestond, ofschoon in andere oorden, even als bij ons, het Rom. regt in deze aangelegenheid gevolgd werd. TROPLONG noemt onder de *coutumes*, die den romeinschen regel der usucapio volgden, o. a. op: die van Bourgogne, van Melun, Amiens, Anjou etc. 1). In sommige streken van Frankrijk echter sprak het costumier-regt niet over de verjaring van roerende goederen. Zoo zegt POTHIER o. a. 2) „Dans les coutumes qui ne se sont pas expliquées sur la prescription des meubles, telles que celles de Paris, celle d'Orléans et beaucoup d'autres, c'est une question, si cette prescription triennale y doit avoir lieu. IMBERT et BUGARON, anciens praticiens, tiennent qu'elle n'y a pas lieu; MORNAC, au contraire, soutient qu'elle y a lieu.” Aldus twistten de fransche juristen wat te doen wanneer er geen regels voor de verjaring van roerende goederen waren. POTHIER zegt zelfs op eene plaats over de Coutume van Orléans 3) „N'ayant point compris les meubles dans la prescription de trente ans; n'ayant d'ailleurs, par aucune disposition, réglé le temps de la prescription des meubles; étant néanmoins nécessaire qu'il y ait un temps réglé pour la prescription de ces choses, qui ne doivent point être imprescriptibles, on doit présumer que l'intention de la coutume d'Orléans a été de s'en rapporter sur ce point à la disposition du droit romain.” Hoc kon POTHIER

1) t. a. p. § 1041.

2) Prescription. § 200.

3) t. a. p. § 201.

zoo iets schrijven? Hij die later op eene andere plaats zegt, 1) dat dit punt in de Coutume van Orléans twijfelachtig was. „Mais il est rare qu'il y ait lieu à la question, *le possesseur d'un meuble en étant parmi nous présumé le propriétaire, sans qu'il soit besoin d'avoir recours à la prescription*, à moins que celui qui réclame et s'en prétend propriétaire ne justifiât *qu'il en a perdu la possession par quelque accident*, comme par un vol qui lui en aurait été fait, auquel cas il ne pourrait pas y avoir lieu à cette prescription de 3 ans, qui, aux termes du droit, n'a pas lieu pour les choses furtives” 2).

Zóó streden de fransche juristen onder den invloed van het Rom. regt, dat POTIER zich zelven tegen spreekt, en dat zij, even als TROPLONG van TOULLIER zegt 3), „vont frapper à toutes les portes plutôt que d'entrer dans la voie facile ouverte, par BOURJON.”

BOURJON hakte den gordiaanschen knoop flink door, en tastte de moeilijkheid in het hart aan. Hij was gedachtig aan den ook in Frankrijk heerschenden regel 4): „Meubles n'ont point de suite,” *mobilia non habent sequelam*, en op het juiste standpunt geplaatst, buiten den invloed van het Rom. regt, waaraan hier niet moet

1) Coutume d'Orléans T. XIV *introd.* § 4.

2) Hoe POTIER weifelde blijkt ook nog uit zijne woorden (*Prescription* § 201). „Il faut néanmoins avouer que la question, si la prescription triennale des meubles a lieu dans les coutumes qui ne s'en sont pas expliquées, est encore très-problématique.”

3) t. a. p. § 1058.

4) Mr. A. PHILIPS t. a. p. pag. 31, seq., die o. a. de coutume van Blois aanhaalt: „Meubles n'ont point de suite, si ce n'estoit chose furtive.”

gedacht worden, maait hij de moeilijkheden en duisterheden als gras voor zijne voeten weg. Hij verklaart 1) dat het tegen de publieke rust en het nut van den handel strijdt, verjaring te eischen tot het verkrijgen van eene roerende zaak. Hij laakt DUPLESSIS van aan cenige verjaring voor roerende goederen gedacht te hebben. *Hij verleent de revindicatie alleen bij diefstal.* Wij zullen zijne gewigtige woorden hier in hun geheel geven. „La prescription n'est d'aucune considération, elle ne peut être d'aucun usage *quant aux meubles*, puisque, par rapport à ces biens, *la simple possession produit tout l'effet d'un titre parfait*; principe qui aplanit les difficultés que le silence que la coutume a gardé sur cette prescription faisait naître; en effet, quelques uns prétendaient que pour acquérir cette prescription, il fallait une possession de 30 ans; mais cela n'était pas raisonnable, vu que pour les immeubles, lorsqu'il y a titre et bonne foi, elle ne requiert entre présens qu'une possession de 10 ans; inconvenient qui avait conduit d'autres à dire que conformément a la disposition des Institutes, il fallait, pour prescrire les meubles, une possession de 3 ans. Ces contradictions cessent par le principe adopté et qu'on vient de poser. Suivant la jurisprudence du châtelet, la possession d'un meuble, *ne fût-elle que d'un jour*, vaut titre de propriété, sauf l'exception ci-près. DUPLESSIS estime qu'avec bonne foi, il faut trois ans pour prescrire la propriété d'un meuble et 30 ans lorsqu'il n'y a pas de bonne foi. BRODEAU

1) Zie TROPLONG, § 1041.

est du même sentiment; j'ai toujours vu cette opinion rejetée au Châtelet.

Venons à l'exception qu'on a déjà annoncée. La chose furtive peut être revendiquée partout où on la trouve: c'est *la seule exception* qu'on puisse apporter à la règle ci dessus."

Het is, dunkt ons, duidelijk, dat BOURJON met zijn „quant aux meubles la simple possession produit tout l'effet d'un titre parfait" of „vaut titre de propriété" slechts in andere woorden den regel meubles non pas de suite, mobilia non habent sequelam, of het „nulla rei mobilis vindicatio nisi furtivae" uitdrukt. Behalve uit zijn woorden aan DUPLESSIS, is dit duidelijk op te maken uit de exceptie die hij op zijn regel geeft. De eenige uitzondering op zijn regel is, „la chose furtive peut être revendiquée;" dus de dezelfde regel als het „*Hand muss hand wahren*," revindicatie van roerende goederen bestaat niet. De regels „la possession d'un meuble vaut titre de propriété sauf celle de vol" of „revindicatio rei mobilis non est nisi furtivae" zijn zoo naauw aan elkander verbonden, dat de een noodzakelijk uit den anderen volgt. Als had BOURJON de twist voorzien die later over dat „possession" zoude ontstaan, even als over dat „titre," zegt hij: „la simple possession," dus elk bezit. Had hij daarenboven enkel het een of ander soort van bezit bedocht, dan zoude hij anders over de revindicatie gesproken, eene andere uitzondering gemaakt, en vooral nooit gezegd, en herhaald hebben, dat *verjaring voor roerende zaken niets betekende*; daar, indien zijn regel slechts de eene of

andere soort van bezit gold, of eene soort niet omsloot, prescription voor de anderen of het andere, niet alleen hoogst nuttig maar zelfs hoogst noodzakelijk zoude geweest zijn, ten einde revindicatie te weren, ut finis esset sollicitudinis et periculi litium.

Evencens schrijft BOURJON telkens niet enkel titre, doch „titre parfait” en „titre de propriété,” en zeer juist zegt hij niet, la possession est titre, maar „produit tout l'effet, vaut titre,” zoodat wanneer door de actio depositi of commodati de teruggave eener zaak geëischt wordt door den deponens of commodans, zijne woorden geen moeilijkheid opleveren.

TROPLONG 1) en anderen zijn het volkomen eens dat het „en matière de meubles la possession vaut titre” van Art. 2279 Cod. Civ. van BOURJON overgenomen is. Kan dan het Artikel nog eene onzekere beteekenis hebben? Dat het in den zin, die BOURJON er ten duidelijkste aan geeft, in den Code is opgenomen, blijkt o. a. uit de woorden van BIGOT — PRÉAMENEU, welke het Art., bij de behandeling er van, namens de regering toelichtte en verdedigde. 2) „Dans le droit français, on n'a point admis à l'égard des meubles une action possessoire distincte de celle sur la propriété.” (Dit is alleen eene aanduiding wat eene action possessoire is, nu komt de climax, na dat er gezegd is dat er geen possessoire actie toegelaten is.) „On y a même regardé le seul fait de la possession comme un titre. On

1) t. a. p. § 1056 „BOURJON la formule dans des termes évidemment copiées par l'art: 2279”

2) Men vindt deze woorden aangehaald bij TROPLONG § 1055.

n'en a pas ordinairement pour les choses mobilières; il est d'ailleurs le plus souvent impossible d'en constater l'indentité et de les suivre dans leur circulation de main en main. Il faut éviter des procédures qui seraient sans nombre, et qui, le plus souvent, excéderaient la valeur des objets de la contestation. Ces motifs ont du faire maintenir la règle générale suivant laquelle en fait de meubles, la possession vaut titre.

Cependant ce titre n'est pas tel qu'en cas de vol ou de perte d'une chose mobilière, celui auquel on l'aurait volée ou qui l'aurait perdue, n'ait aucune action contre celui qui la possède. La durée de cette action a été fixée à 3 ans." De titel is dus alleen niet van zoodanigen aard, om bij verlies of diefstal de revindicatie af te slaan.

Wij hebben door de geschiedenis de beteekenis van Artikel 2014, dat toch outegegenzeggelijk hetzelfde is, als Art. 2279 van den Cod. Civ., ten duidelijkste gezien; laat ons nu de beteekenis van het Artikel op zich zelf en in betrekking tot onze wetgeving beschouwen. Wij zijn hiertoe des te meer verplicht, daar wij te vergeefs naar de geschiedenis van dit Artikel in het anders zoo nuttige en lichtgevende werk van J. C. VOORDUIN gezocht hebben. Waarom onze wetgever dit Artikel van den Cod. Civ. overgenomen heeft, hebben wij hier niet te onderzoeken. Heeft de overname van dit Artikel werkelijk tot geene beraadslagingen aanleiding gegeven, 1) des te moeilijker om die reden te bevro-

1) Mr. A. PHILIPS t. a. p. Pag. 35. (noot) zegt: „Certe neque VOORDUIN neque ASSER eas memorant.

den, en des te meer reden om Art. 2014 in verband met de Wetgeving te onderzoeken.

Wij hebben ons hierboven de vraag gesteld: Kent onze Wetgeving verjaring voor roerende goederen? Die vraag hebben wij volmondig met *neen* beantwoord. Wij hebben toen ter loops een bewijs voor deze onze meening aangevoerd, om er later op terug te komen. Wij kunnen gerust van onze wetgeving zeggen, dat zij, even als de costumen van Parijs en Orléans, over de verjaring van roerende goederen zwijgt. Wij vinden er toch met geen woord van gerept in de afdeeling, waar de verjaring beschouwd wordt als (*usucapio*) een middel om iets te verkrijgen. Moeten wij nu met *POTHIER* zeggen, „en deze is toch zoo hoog noodig”, en omdat zij in het Rom. regt bestaat, *ne dominia rerum incerta essent*, en dan deze verjaring waar en hoe dan ook op gaan zoeken, ondanks de moeilijkheden, die zulk een leer met zich brengt: Of zullen wij flink weg met *BOURJON* zeggen: Verjaring van roerende zaken bestaat bij ons niet, zij is van niet het minste belang, omdat bij ons volgens Art. 2014, het enkele bezit van die zaken als volkomen titel geldt; een beginsel dat de moeilijkheid doet verdwijnen, die het stilzwijgen der wet geboren kan doen worden? Als de wetgever echter geene verjaring (*usucapio* noch *praescriptio*) voor roerende zaken kent, kan er ook geene revindicatie ten deze bestaan, want ingeval zij bestaat, moest juist de verjaring het wapen tegen deze revindi-

catie zijn. Revindicatie voor roerende goederen bestaat ook niet; dit is de regel, dien Art. 2014 duidelijk in zich bevat; hetgeen ook blijkt uit de uitzondering die de Wetgever in al. 2. van Art. 2014 maakt, en waarin hij slechts in twee gevallen, bij verlies en diefstal, en dan nog slechts gedurende 3 jaren, revindicatie voor roerende goederen toelaat. Als de regels in al. 1 opgenomen iets anders beteekenden dan „geen revindicatie voor roerende goederen,” waarom zou dan de uitzondering in al. 2 niet luiden: „voor gestolen en gevonden zaken geldt het bezit gedurende 3 jaren niet als volkomen titel?” *Exceptio firmat regulam.*

Doch, zal men ons welligt te gemoet voeren, de wetgever handelt in Art. 2014 ook niet over verjaring als *usucapio*, maar Art. 2014 geeft aan den bezitter de exceptie der *praescriptie* om de revindicatie af te slaan. In de eerste plaats zien wij het nut van deze veronderstelling niet in. In de tweede plaats gelooven wij, dat het bestaan van den regel in Al. 1 van Art. 2014, het te gelijk bestaan der revindicatie *onmogelijk* maakt. Het bezit van eene roerende zaak geldt voortdurend, en ten opzichte van den bezitter van het eerste tot het laatste oogenblik van zijn bezit, als volkomen titel, en doodt daardoor voortdurend de revindicatie, die tegenover dat bezit niet bestaan kan. Het bezit eener roerende zaak sluit in onze wetgeving de revindicatie uit, als *iets* en *niets* het zich op dezelfde plaats doen. Daarenboven bepaalt Art. 1983 de verjaring (*usucapio* en *praescriptio*), „als zijnde een middel om *door het verloop van zekeren bepaalden tijd*, en onder voorwaarden bij de Wet

vastgesteld, iets te verkrijgen of van eene verbindtenis (verplichting) bevrijd te worden." Maar het minste of geringste tijdsverloop wordt voor het bezit van roerende zaken niet gevorderd, om dit als volkomen titel te doen gelden; dus Art. 2014 laat geene verjaring (het woord zelf duidt het verloop van tijd aan) voor roerende zaken, in eenig opzigt toe. Waar nu noch usucapio noch praescriptio bestaat, kan ook geen revindicatie bestaan, of men moest willen aannemen dat de Wetgeving geen finis sollicitudinis et periculi litium wilde, en dit is ondenkbaar. Verjaring wordt daarenboven verkregen bij dagen en niet bij uren: zij is verkregen wanneer de laatste dag van den vereischten tijd verloop is. (Art. 1999 ad. verjaring in het algemeen.) Wij vragen wanneer zal het bezit (welk dan ook) voor roerende goederen als volkomen titel gelden, als er in Art. 2014 sprake is van usucapio of praescriptio? Wij herhalen het: geen verjaring (geen tijdsverloop), geen revindicatie; terwijl omgekeerd geen revindicatie alle verjaring overbodig maakt.

Zoude BOURJON zoo stout weg hebben durven spreken, als het „en fait de meubles” praescriptio tegen de revindicatie had beteekend? Wij begrijpen ook niet hoe MARCADÉ 1) van „prescription instantanée” kan spreken, terwijl de Cod. civ. ook een „laps de temps” vordert. Men zal ook bespeuren dat MARCADÉ (waarom?) bij zijne aanhaling van BOURJON telkens zorgvuldig diens eerste woorden „la prescription n'est d'aucune

1) Commentaire. Traité de la prescription.

consideration etc." weglaat. MARCADÉ zegt verder „ainsi dire, comme on le faisait, que, pour les meubles, *il n'y a pas de prescription*, ou dire comme nous le faisons, que pour les meubles *la prescription est instantanée*, c'est toujours exprimer la même idée." Maar ontkent dan het eerste de revindicatie niet, en erkent het tweede deze niet juist? Zijn de gevolgen daarom niet hoogst verschillend? *Prescription instantanée* is reeds eene contradictio in terminis, en als *geen* verjaring en *dadelijke* verjaring hetzelfde denkbeeld uitdrukken, dan drukken minus en plus ook hetzelfde denkbeeld uit.

Het spreekt wel van zelf, dat wij, van de stelling uitgaande; voor roerende zaken geldt bezit als volkomen titel, dus geen verjaring of revindicatie voor die zaken, — wij ook *alle* bezit als volkomen titel doen gelden, hetzij ter goeder of ter kwader trouw, als eigenaar of ter bede, daar wij, slechts eene soort of meerdere soorten van bezit aannemende, noodzakelijk ook tot verjaring tegen revindicatie onze toevlugt zouden moeten nemen.

Art. 2014 wordt echter nog op andere wijzen opgevat. Velen zeggen, dat het bezit waarvan hier gesproken wordt, het civiele bezit van Art. 585 B. W. in verband met Art. 594 is. Er wordt hier in één woord een bezit vereischt cum animo domini. Het is ons echter onmogelijk dit gevoelen te deelen. Ziet men in het bezit, van Art. 2014, niets dan het civiele bezit, en gelooft men dat *dit bezit* van roerende zaken alleen als volkomen titel geldt; dan moet men natuurlijk ook aannemen, dat revindicatie voor roerende goederen wel

bestaat. Deze weder aangenomen, moet men ook, ne dominia rerum in incerto essent, of ut finis esset sollicitudinis et periculi litium, de verjaring (usucapio of praescriptio) behouden. Door bezit *alleen* (al is het dan ook het bezit van Art. 585 en 594) kan men toch nooit den eigendom eener zaak verkrijgen, ten zij er verjaring bij komt. Art. 639 noemt de wijzen op, waardoor eigendom verkregen wordt, geen bezit, zelfs niet het beste, wordt er in gevonden, en in Art. 665 veronderstelt de Wetgever duidelijk het bezit gedurende *eenigen tijd*. Ziet men usucapio in Art. 2014, en wil men dan vragen, welk bezit wordt hier bedoeld; waarom zegt men dan: het is hier het bezit van Art. 585, terwijl toch Art. 1992 duidelijk het bezit aanwijst en omschrijft dat voor verjaring noodig is? „Om door middel van verjaring”, zegt dit Artikel in de afdeling *der verjaring in het algemeen*, „den eigendom eener zaak te verkrijgen, wordt vereischt een voortdurend en onafgebroken, ongestoord, openbaar, en niet dubbelzinnig bezit, als eigenaar.” *Dit bezit* is dus het *eenige* dat verjaring kan te weeg brengen, en dat men in Art. 2014, moet te pas brengen, wil men er verjaring in lozen, wat ons echter onmogelijk is.

Om tot den volkomen titel van roerende zaken te geraken, wordt geen tijd gevorderd. Het bezit geldt als die titel, aan dat bezit is die volkomen titel onafscheidelijk verbonden; heeft men dat bezit, dan heeft men dien titel; verjaring van een oogenblik wordt nog niet vereischt, want vóór dat oogenblik heeft men den titel reeds. Al wil men dus in Art. 2014 het bezit

beperken: verjaring blijft onmogelijk, en men stuit op alle moeilijkheden hierboven opgesomd.

Wij merkten reeds aan dat prescriptie even als *usucapio tijd* vereischende, evenmin in Art. 2014, te pas kan komen. Zelfs aan de revindicatie, die voor verloren en gestolen goed toegestaan wordt, zien wij slechts een bestaan toegekend van drie jaren, terwijl zij na dien tijd niet verjaart, gelijk al de actiën in deze afdeeling opgenoemd na een zekeren tijd verjaren, maar opgehouden heeft te bestaan, zoo dat de prescriptie haar niet toegeworpen kan of behoeft te worden 1).

Als er daarenboven in Art. 2014, van eenige verjaring sprake was, zoude geen regter, het „en fait de meubles” ambtshalve mogen toepassen 2), dus ook niet bij het strengste bezit. Volgens dit systeem zoude de wetgever het nagaan van hand tot hand, hoe vaak ook geschied, van roerende goederen in den grond toelaten, en bij verstek b. v. zoude zulk eene jurisprudentie in praktijk kunnen gebragt worden. Men heeft daarenboven zeer schrander nog een groot bewijs

1) Roerende goederen en inschulden aan toonder betaalbaar zijn voor verjaring niet vatbaar. Art. 2014 Burg. Wetb. (art. 2279, C. N.) verdert slechts bezit in den persoon des houders. Ook in geval van diefstal of verlies geldt het niet eene verjaring, maar alleen den termijn binnen welken de vorige eigenaar, op straffe van daarvan verstoken te worden, zijn regt moet vervolgen. Mr. J. E. Goudsmir, Themis 1848. D. IX. pag. 682.) Andere roerende goederen zijn geen voorwerpen van verjaring, zij worden als zoodanig niet opgenoemd in art. 2000 B. W. en ten aanzien daarvan geldt ook volgens art. 2014 B. W. het bezit als volkomen titel.” (Mr. G. Diephuis, Dl. IX. Titel VII. N°. 626).

2) Zie Mr. Opzoomer, aanteekening op Art. 2014, § 1.

ex absurdo geleverd tegen het beweren dat de wetgever in Art. 2014 enkel over civiel bezit zoude spreken; 1) daar gestolen of gevonden roerend goed dan na drie jaren niet gerevindiceerd zoude kunnen worden, terwijl de revindicatie van roerend goed, dat niet in civiel bezit is, gedurende dertig jaren zoude volgen, al was het van houder tot houder overgegaan.

Niet civiel bezit alleen, maar alle bezit, natuurlijk, ter bede en hoe het ook heeten moge, bedoelt de wetgever dus in Art. 2014, en wil dit als volkomen titel doen gelden. Hij die dus eene revindicatie van eene roerende zaak zoude instellen, velt daardoor reeds zijn eigen vonnis. Hij erkent toch dat het bezit, als volkomen titel geldende, bij hem niet is. Wat blijft er dus nog voor hem over? De actie is per se nietig, en hij kan geene verschijning van zijne tegenpartij verwachten.

Of nu de bezitter eener roerende zaak eigenaar is of niet, behoeven wij niet te onderzoeken. Van het oogenblik dat hij bezit, geldt zijn bezit als volkomen titel, en kan geene revindicatie hem schaden; is hij echter uit dat bezit geraakt, dan heeft dat bezit ook zijn volkomen titel medegenomen, en hij op zijn beurt kan evenmin revindiceren.

Doch waar is dan de eigendom van roerende zaken, wie is de eigenaar er van, als er geen usucapio voor deze bestaat? Wij behoeven dit niet te onderzoeken, daar het onnoodig is. De Wetgever bekommert er zich niet over, evenmin als hij er zich over bekommert waar de

1) Zie Mr. OPZOOMER t. a. p. en Themis 1856. Deel III. Pag. 95. seq.

eigendom is der gestolen of verloren roerende zaken, als er drie jaren verlopen zijn na den dag waarop het verlies of de diefstal heeft plaats gehad. Voor deze laatsten bestaat toch wel zeker geen usucapio. „Daden van geweld en zuivere willekeur, of van eenvoudig gedoogen, kunnen geen bezit te weeg brengen, dat de kracht heeft om verjaring te doen geboren worden:” zegt Art. 1993.

Er bestaan voorzeker vele artikelen in ons Burg. Wetb. die zeer duidelijk zeggen, dat men den eigendom van roerende zaken behoudt, al mist men er het bezit van. Zoo o. a. Art. 1778. „De uitleener blijft eigenaar van de geleende zaak.” 1) Hiertegen valt natuurlijk niets in te brengen: de wet zegt het te duidelijk. In al die gevallen echter waar de wetgever duidelijk den eigendom van het bezit of van het houden eener roerende zaak afscheidt, zal men toch met Art. 2014, in de hand den eigenaar altijd de revindicatie moeten ontzeggen 2). Wij hebben hierboven reeds gezien dat het Rom. regt eigenaars kende zonder revindicatie; dit is dus zoo vreemd niet. Nergens daarboven (wij hebben het hierboven reeds opgemerkt)

1) Zie Mr. A. PHILIPS t. a. p. Pag. 46. seq.

2) Het toepassen van deze leer zoude bij faillissement en kennelijk onvermogen voor goed het te voorschijn komen beletten dier vaak zoo apocryphe bewijzen van bruikleen, huur en bewaargeving; en art. 1377 B. W. vaak onnoodig maken. Waar is toch ook de billijksheidsgrond, om b. v. bruikleen zoo boven verbruiksleen te bevoordeelen.

ontneemt de wetgever den eigendom aan hem, aan wien eene zaak ontgaan of ontstolen is, en toch ontnemt hij hem na drie jaren de revindicatie, bij uitzondering aan hem gegund. Zijn de eigenaars wier zakelijke regtsvorderingen na dertig jaren door de praescriptie afgesneden worden, niet allen in dien toestand? Al verstaat men onder het bezit van Art. 2014, enkel het civiele bezit; dan zal men toch moeten aannemen, dat de bloote houder na dertig jaren tegen de revindicatie van den eigenaar gewaarborgd is, en hij deze magteloos kan maken, ofschoon hij zelf geen eigenaar is en het door verjaring nooit kan worden.

Ten overvloede zegt Art. 721, B. R. „de eigenaar van roerend goed, welke regt heeft tot revindicatie, of reclame kan het zelve onder elken bezitter in beslag nemen.” Er zijn dus ook eigenaars zonder revindicatie. Dit artikel is tevens een bewijs ten betooge dat de Wetgever onder bezit, soms ook het houden eener zaak verstaat, tegen het gevoelen van hen, die in Art. 2014 slechts het civiele bezit meenen te zien; daarom, dit gevoelen deelvende, noodzakelijk hier onder bezitter houder verstaan moet, wil men aan Art. 2014, nog eenige beteekenis laten.

Hoe men Art. 2014 echter ook uitlegt, men versta onder het bezit aldaar genoemd, enkel het civiele of ook het bloote houden eener zaak, altijd zal men hier of daar in onze wetgeving uitzonderingen moeten toelaten of op moeilijkheden stuiten. „Attamen quo tempore conficiebatur codex noster (imprimis vero quum fiebat Codex Gallicus, cujus in nostrum vim nemo in-

fitiatur,) nimia adhuc erat auctoritas et momentum juris Romani, ipsique legislatores nimis hujus juris principiis erant imbuti, quam ut in quaque materia semper memores fuissent se regulam posuisse ei juri prorsus adversam; cujus ambitum fortasse non penitus perspectum, certe non perpetuo animo obversantem habebant." 1)

Zoo zal men immer, op welke wijze men Art. 2014 ook verklaart, Art. 1188, als eene uitzondering moeten aannemen, ten opzichte van bezitters van roerende zaken. Al wordt hier ook van geen revindicatie van roerend goed gesproken (de verhuurder kan deze toch niet hebben, daar zijn privilegie geen zakelijk regt is, zie Art. 584,) ten opzichte van den verhuurder geldt het bezit van roerende goederen hier niet als titel.

In een vonnis der Arrondissements-Regtbank te Leiden van 10 October 1848, wordt gezegd: dat het regt des verhuurders is van eenen exceptionelen aard, als niet slechts berustende op een privilegie, maar ook afwijkende van den regel, dat roerend goed geen gevolg heeft 2). Deze woorden van het vonnis 3) bevatten hier

1) Mr. A. PHILIPS t. a. p. pag. 46 seq.

2) Mr. A. PHILIPS zegt pag. 53. t. a. p. „In jure nostro itaque privilegium illud locatoris speciem praebet exceptionis a regula, quae ceteroquin in mobilibus valet.”

3) Een gedeelte van het vonnis en ook deze woorden vinden wij aangehaald in de verhandeling van Mr. J. E. GOUDSMIT, „verklaring van art. 1188 B. W.” Themis D. X. 1849, pag. 28 seq. In welke verhandeling wij ook nog lezen op pag. 39. „Waar staat toch in ons wetboek geschreven, dat roerende goederen geen gevolg hebben? Wel lees ik in art. 2014, dat de terugvordering van roerende goederen

ook blijkbaar eene uitlegging van Art. 2014 B. W. in den zin, dien wij er aan hechten.

Eveneens is het gesteld met Art. 1507 B. W. „koop en verkoop van eens anders goed is nietig en kan tegen den verkooper grond opleveren tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien de koper niet geweten heeft, dat de zaak aan een ander toebehoorde.” Hier vordert de wetgever toch bij den koper zelfs het *bezit ter goeder trouw*, en nogtans schijnt hij hem hier tegen eene mogelijke revindicatie van het gekochte goed te willen vrijwaren, anders is het artikel zonder beteekenis. Tegen de schade, door revindicatie van gestolen en verloren goed te weeg gebracht, voorziet toch reeds art. 2014 zelf, met art. 637 B. W. De vrijwaring echter, waartoe de verkooper als hoofdverplichting volgens art. 1510 gehouden is, en die door de artt. 1527 en volg. zoo streng gemaakt wordt, maakt echter het geheele art. 1507 overbodig, zoodat het zeer onveilig is aan dit artikel de beteekenis van art. 2014 te toetsen.

is uitgesloten.” en op pag. 28. „Bekend is het dat in het Romeinsche regt, het wettelijk pandregt op de door de huurder ingebragte goederen werd gehandhaafd, daar de *actio serviana* en het *interdictum salvianum*, tusschen welke beide regtsmiddelen oorspronkelijk dit verschil bestond, dat het eerste tegen elken bezitter, het andere alleen tegen den huurder van kracht was, tot dat ook daaraan meerdere uitbreiding werd gegeven. Dit beginsel, onmiddelijk gevolg van het zakelijk pandregt, moest eene merkelijke wijziging ondergaan, toen de regtsregel *mobilia non habent sequelam* van lieverlede alom doordrong, en reeds in ons Oud-Hollandsch regt werd het behoud, van des verhuurders privilegie, ingeval van verplaatsing der met pandregt bezwaarde goederen daarvan afhankelijk gemaakt, of ze *op staande voet* (om de toen gebruikelijke uitdrukking te bezigen) waren achtervolgd geworden.

Op welke wijze men verder art. 2014 ook uitlegt, zal men toch immer stuiten op art. 642 B. W. Gesteld dat iemand een schat op eens anders grond gevonden heeft, dan behoort volgens dit artikel de eene helft aan den vinder, de wederhelft aan den grondeigenaar. Vooreerst is dit artikel onmogelijk overeen te brengen met art. 640; doch nu weigert de vinder van den schat, de helft aan den grondeigenaar 1) te geven, en werpt deze art. 2014 tegen als hij revindiceren wil 2).

Geheel en al echter, en ten duidelijkste strijdt art. 2014 met art. 309 Wetb. van Kooph. „Schepen zijn roerende goederen. Echter kan de levering van zeeschepen, hetzij geheel of bij gedeelten, niet anders geschieden, dan bij acten overgeschreven in de daartoe bijzonderlijk bestaande openbare registers.” Zeeschepen bevinden zich dus in hetzelfde geval, als renten en niet aan toonder betaalbare inschulden, wier levering niet door de enkele overgave geschiedt. Zeeschepen zijn echter ook roerende goederen, niet alleen volgens art. 309 Wetb. van Kooph. maar ook volgens art. 566 B. W.; art. 2014 sluit deze echter niet van zijn regel uit. En

1) Behooren schatten in muren, of ergens anders dan in den grond gevonden, geheel aan den vinder? Schatten zijn toch niet alleen begraven, maar ook verborgen zaken. Volgens de letter der wet, ja. Volgens den geest zou men zeggen, neen. Maar hoe, als de eigenaar van den muur of van het gebouw, geen eigenaar is van den ondergrond?

2) Zou de grondeigenaar hier wellicht eene persoonlijke actie hebben, tegen den bezitter, voortspuitende uit eene verbindtenis, die uit kracht der wet, geheven wordt? Dan zal art. 642 B. W., evenmin met art. 2014 strijden, als de andere artikelen, waarin over eigenaren zonder revindicatie gesproken wordt.

toch kan ten opzichte van zeeschepen het bezit niet als volkomen titel gelden, of, hetzelfde zijn als volkomen titel, daar de wetgever hiervan eene akte en de overschrijving in de daartoe bijzonder bestemde registers vordert.

Al de redenen, waarom de wetgever de overschrijving van zeeschepen in de registers wil, en hen te dien aanzien met vaste goederen gelijkstelt, worden krachteloos gemaakt, als art. 2014 invloed op al. 2 van art. 309 van het Wetb. van Kooph. uitoefent 1). „Voor schepen,” zegt Mr. D. LÉON 2), „waarvan de levering moet geschieden door overschrijving in de daartoe bestemde registers, kan dan alleen bezit voor titel van eigendom gelden, indien die levering behoorlijk is geconstateerd.” Men beweert 3), dat men van schepen ook den eigendom door verjaring kan verkrijgen. Wij zien echter niet in hoe dit mogelijk is. In de afdeling van het Burg. Wetb. waar de verjaring beschouwd wordt als een middel om iets te verkrijgen, wordt van geen

1) Art. II al. 2 ontw. 1823 luidde: De eigendom echter van de zoodanige, welke de grootte van twee lasten of meerdere grootte hebben, kan, hetzij geheel of bij gedeelten, niet anders overgaan dan bij authentieke akte, en ten einde dezen eigendomsovergang van kracht tegen derden te doen zijn moet dezelve akte daarenboven worden ingeschreven in daartoe bestemde registers, zoo als ten aanzien van vaste goederen bij het Burg. Wetb. is bepaald.”

2) De regtspraak van den Hoogen Raad, art. 309 Wetb. v. Kooph. Nr. 2.

3) Mr. F. A. VAN HALL. *Bijdr. tot Regtsg. d. V* p. 87. „Immers volgens de gewone Burgerlijke wet wordt de eigendom zelfs van onroerende goederen ook onder anderen verkregen door verjaring en door wettige of testamentaire opvolging; deze beide middelen van eigendom te verkrijgen zijn zeker ook op de schepen toepasselijk.”

schepen gerept. Enkel worden daar onroerende goederen, renten, en niet aan toonder betaalbare inschulden besproken. Schepen zijn toch volgens art. 566 van hetzelfde Wetboek roerende goederen; zelfs zij die in art. 2014 verjaring zien, zullen dit art. op zeeschepen niet kunnen toepassen.

Wij wijzen op deze tegenstrijdigheid van art. 2014 B. W. met andere artikelen, ten betooge, dat de beteekenis die wij er in vermeenen te zien, niet daarom als onjuist kan beschouwd worden, omdat men hier en daar op moeilijkheden stuit 1). Kon het artikel in zoodanigen zin worden opgevat, dat het overal met andere bepalingen der wetgeving strookte, dan voorzecker zoude er twijfel bij ons opkomen. Daar dit echter niet het geval is, blijven wij aan de beteekenis hechten, die wij niet alleen in het artikel zelf, ook in verband met de wetgeving duidelijk meenen te zien, maar ook ten volle door de geschiedenis aangewezen en geregvaardigd vinden. Wij gelooven dus niet dat er in onze wetgeving sprake is van verjaring van roerende goederen, omdat dit niet behoeft, daar revindicatie van roerende goederen niet toegelaten is, en omdat het stilzwijgen van den wetgever, omtrent de verjaring van roerende zaken, door den regel dat met betrekking tot die zaken het bezit als volkomen titel geldt, volkomen verklaard wordt. De regels toch: met betrekking

1) Er zijn echter ook artikelen, die met het niet bestaan der revindicatie van roerende goederen volkomen in overeenstemming zijn, als: art. 976, 1051, 1559 en 1726 B. W. Zie Mr. A. PHILIPS. t. a. p. pag. 46.

tot roerende zaken, geldt bezit al volkomen titel; geen revindicatie, geen verjaring, achten wij zoo naauw aan elkander verbonden, dat wij den eenen noodzakelijk uit den anderen zien volgen, zoodat indien het bestaan van één er van bewezen is, het bestaan der anderen in onze wetgeving onvermijdelijk is.

Van geen verjaring in art. 2014 sprake vindende, achten wij ten slotte zijne plaatsing als het laatste van alle artikelen der afdeelingen, waarin de beide soorten van verjaring beschouwd en behandeld worden, als eene uitzondering zeer juist.

Gaarne zouden wij het betoog onzer meening verder en op een eenigzins uitgebreider schaal voortzetten. Tijd en gelegenheid ontbraken ons hiertoe echter ten eenenmale, en wij waren gedwongen deze gewigtige zaak zoo beknopt te behandelen, zonder de gevoelens van verschillende regtsgeleerde schrijvers en regterlijke uitspraken op dit punt, met elkander te vergelijken en uit een te zetten 1). Wij durven ons ten slotte, geheel met deze zoo merkwaardige woor-

1) Men zie over de beteekenis van Art. 2014 B. W. Mr. A. PHILIPS t. a. p., Van BONEVAL FAURE, *Specimen inaugurale continens observationum ad tit. VII, lib. IV Codicis Civilis Capita IV*, Groningae 1848, en de beschouwing van dit werk door Mr. J. E. GOUDSMIT, in Themis D, IX 1848, pag. 675, Mr. C. W. OPZOOMER, *Het Burgerlijk Wetboek, Aanteekening op de Artikelen* enz. ad. Art. 2014. Mr. G. DIEPHUIS, D. IX, N°. 622, seq. *Verklaring van art. 1188 B. W.* door Mr. J. E. GOUDSMIT, Themis D, X, 1849, pag. 28. *Iets over*

den, van Mr. J. E. GOUDSMIT 1) vereenigen: „Sedert de vaststelling van den Code Napoleon is een halve eeuw verlopen, en nog is het pleit over de beteekenis van het *en fait de meubles possession vaut titre* op verre na niet voldongen. In de toepassing van het beginsel heerscht nog steeds weifeling en onzekerheid, en de fransche regtsgeleerden vermogten evenmin tot eenstemmigheid geraken, als de uitleggers van het Nederlandsche regt; een verschijnsel dat mij voorkomt noch te moeten worden verklaard, noch door de moeijelijkheid van het onderwerp, door het raadselachtige der uitdrukking, maar dat veeleer daaraan toe te schrijven is, dat men in den beginne althans als het ware verrast door de eenvoudigheid van het begrip, en de gewaande oorspronkelijkheid van het denkbeeld, altoos in de wet iets anders, dan eens meer, dan eens minder, meende te moeten lezen dan er werkelijk in geschreven stond. En toch grijpen de vragen die het hier geldt te diep in het raderwerk van het maatschappelijk samenstel, en

den eigendom van roerende zaken door Mr. A. PHILIPS, Themis D, X 1849, pag. 40; *Over de werking en den aard van het bezit van roerende goederen, naar aanleiding van art. 2014, B. W.*, door Mr. J. E. GOUDSMIT, Themis 1854. Tweede verzameling D, I, N°. 3, pag. 473, *Over den aard en de werking van het bezit van roerende goederen, naar aanleiding van art. 2014 B. W.* door Mr. C. W. OPZOOMER, Themis 1856. Tweede verzameling D, III, pag. 92; Mr. D. LÉON, *de regtspraak van den Hoogen Raad, ad art. 2014, B. W.*; TROP-LONG, *de la prescription*, ad. art. 2279, Cod. Civ.; MARCADÉ, *Commentaire, Traité de la Prescription*, ad art. 2279.

1) *Over de werking en den aard van het bezit van roerende goederen, naar aanleiding van art. 2014.* Themis. Tweede verzameling D, N°. 3, pag. 473.

staan ze in een te naauw verband tot den bloei van den handel en de levendigheid van het vertier, dan dat zij niet, zoo lang althans in Nederland geene gevestigde jurisprudentie bestaat, in hooge mate waardig zouden zijn, bij voortduring de aandacht van het regtsgeleerde publiek bezig te houden. Mogen deze weinige bladzijden daartoe iets bijdragen."

STELLINGEN.

I.

L. I. D. — De Scto Macedoniano. (14. 6.)

„Incertis nominibus credere,” Significat pecuniam
ita in mutuum dare, ut non est certum, quod, quale,
quantum sit in Obligatione.

II.

L. ult. § I. D. — De Contrahenda emptione. (18. 1.)
non pugnat contra Rescriptum Imperatoris Constantini
in L. 3. C. — De pactis pignor. (8. 35.)

III.

Olographische en geheime testamenten, die bij den
Notaris gedeponcerd zijn, hebben authentieke kracht.

IV.

Art. 1507. Burg. Wetboek is geheel overbodig.

V.

Er bestaat naar ons recht, geene verjaring van roe-
rende goederen.

VI.

Onder het bezit van Art. 2014 B. W. wordt ook natuurlijk bezit begrepen.

VII.

Het systeem, dat bij het stilzwijgen der Handelswet, de rechter in de eerste plaats de voorschriften van het Burg. Recht moet raadplegen; door onzen Wetgever in Art. I Wetb. v. Koophandel aangenomen, is af te keuren.

VIII.

Het beding, waarvan in het 3de lid van Art. 620 B. Rechtsv. sprake is, is geen compromis, zoo als de Hooge Raad heeft aangenomen.

IX.

Het openbreken eener ledige armenbus is geene poging tot diefstal.

X.

Art. 323 Code Pénal, ziet alleen op de excuses légales en de circonstances atténuantes.

XI.

De al te versooneude leer van Rossi, dat dronkenschap moet beschouwd worden als eene *démence passagère* is verderfelijk en onaannemelijk.

XII.

Alleen daar moet de Staat voor onderwijs zorgen, waar het bijzonder onderwijs te kort schiet.

XIII.

De leer door den Hoogen Raad op 18 November 1862 verkondigd, dat de Rechter, door zich te begeven in een onderzoek, of eene Provinciale Verordening al of niet in strijd is met de bestaande wetten; zich ingelaten heeft met de beoordeeling van de innerlijke waarde eener wet, druischt tegen ons staatsrecht aan.

XIV.

Onze Nationaliteit en Onafhankelijkheid wordt bedreigd door het lijdelijk aanzien der groote mogendheden dat de tractaten van 1815 verkracht worden.

XV.

MACLEOD's stelling „krediet is kapitaal” is onwaar.

XVI.

Het Issue-Departement der Bank of England, moest in tijden van crisis gemagtigd zijn, zoo veel meer billetten boven het vastgestelde bedrag, aan het Banking-Departement dierzelfde Bank af te geven, als deze noodig had.

